

FIGYELOSZOLGÁLAT

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapokban megjelent, műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkek és megjelent könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakkönyvek rövid ismertetését.

K Ö N Y V S Z E M L E

002.2:62/4/

International guide to European sources of technical information. Ed. Gerard A. Dreyfus. Paris, 1957, European Productivity Agency of OEEC. 439 p.

A műszaki dokumentációban egyre fokozódó szerepe van a tudományos kutatóintézetekben felhalmozódó információnak, mindenekelőtt a kutatói jelentéseknek, "report"-oknak. Ezért nagyon fontos, hogy ezek az intézetek s az érdekelt ipari vállalatok kölcsönösen megismerjék egymás kutatói tevékenységét, s hozzájussanak az őket érdeklő - egyébként nyilvánosságra nem kerülő - kutatási beszámolókhöz. Ennek az információ-cserének, illetve közlésnek egyik feltétele, hogy a kutatóintézetek, tudományos egyesületek, akadémiák tudományos tevékenysége és információs szolgáltatásai széles körben ismertek legyenek.

Felismervé a kutatók közötti gyors információ-csere nagy jelentőségét az ipar fejlesztésében, az Európai Gazdasági Együttműködés Szervezete /OEEC/ keretében működő Termelékenységi Iroda /Productivity Agency/ G.A. Dreyfus szerkesztésében összeállította, és kiadta a fenti című reference-művet, amelyben 11 európai ország műszaki tudományos intézeteinek és információs szerveinek tevékenységét ismerteti. A 11 ország a következő: Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Görögország, Hollandia, Nagybritannia, Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Olaszország, Svédország; mind a 11 ország az OEEC tagállama, s részt vett a könyv összeállításában.

A könyv első része azokat az intézményeket sorolja fel, amelyekről általános műszaki-tudományos információk szerezhetők; ilyenek: dokumentációs központok és szervek; tudományos társulatok; szakegyesületek; a termelékenység kérdéseivel foglalkozó szervezetek; műszaki egyetemek, akadémiák; szabványosítási és racionalizálási intézetek.

A második rész tudomány-, illetve iparági szakosításban sorolja fel a jelzett 11 országban működő tudományos-műszaki kutatóintézeteket, társulatokat, szervezeteket stb. A felsorolás – mint az előző fejezetben is – az ETO rendje szerint történik, s az alábbi tudomány- és iparágakra terjed ki: fizika, kémia, ásványtan, geológia, tűzvédelem, mérnöki tudományok általában, anyagvizsgálat, korrózió, gépészet, elektrotechnika, elektronika, híradástechnika, hűtőtechnika, öntészet, hegesztés, csomagolóstechnika és nyomdászat, vasutak, közutak, vízépités, egészségügyi technika, világítástechnika, autó-, hajó-, repülőgéptechnika, mosdai technika, vegyipar, robbanóanyagok, tüzelőanyagok, élelmiszeripar, olajok, zsirok, viaszok, üvegipar, kerámiaipar, vas- és acélipar, nem-vas fémek, faipar, bőripar, cellulóz- és papíripar, textilipar, gumi- és műanyagipar, finommechanika, építőipar.

Amint a felsorolásból kitűnik, jóformán az összes iparágak képviselve vannak, vagyis minden kutatóintézet, vállalat és könyvtár könnyen ki tudja választani azt az intézményt, amely az övével rokon tárgyú kutatással illetve dokumentációval foglalkozik.

Az egyes kutatóintézetekre és információs szervekre vonatkozó ismertetések közlik az intézmény teljes nevét /eredeti nyelven és angol fordításban/, pontos címét, telefonszámát; tájékoztatnak az intézet tevékenységéről, kutatási tematikájáról és információs szolgálatáról /könyvtár, dokumentáció; könyvtári órák, kiadványok, foto; az igénybevétel módjai és lehetőségei/.

Az ismertetett két fő részen kívül a könyv tartalmaz még rövid "használati kalauzt"; felsorolást a jelzett 11 ország és még 5 ország /Izland, Írország, Portugália, Spanyolország, Törökország/ országos műszaki információs központjáról /az információt ezeken keresztül kell kérni/.

Bizonyára nem indokolatlan ezzel a könyvvel kapcsolatban felvetni azt a gondolatot, hogy a szocialista országok műszaki-tudományos kutatással és információval foglalkozó intézményeiről is készüljön ilyen jellegű összeállítás. Ennek a kiadványnak a létrehozása, támogatása a KGST feladata volna. Ilyen kiadvány igen nagy mértékben előmozdítaná a

szocialista országok együttműködését mind a kutató, mind pedig a dokumentációs munka terén. /Gy.P./

- x -

02/032/=20

LANDAU, Thomas /ed./: Encyclopaedia of librarianship. London, 1958, Bowes and Bowes. 334 p.

A Landau által szerkesztett mű címe: "könyvtártudomány enciklopédiája" meglehetősen nagyigényű a könyv tartalmához képest. A szerkesztő célja - a bevezetés szerint - az volt, hogy a könyvtártudományról átfogó, gyorsan áttekinthető reference-művet állítson össze. A lexikon részben rövid definíciókat tartalmaz, részben pedig /szerzői aláírással/ hosszabb ismertetéseket közöl a fontosabb tárgykörökről, s ezeket bibliográfiával is kiegészíti. A hosszabb ismertetések szerzői között igen neves szakemberek is szerepelnek, pl.: Donker Duyvis, Raymond Irwin, Lionel McCelvin, Ranganathan. Ennek ellenére - mint jeleztük - a könyv nem felel meg a várakozásnak, korántsem tekinthető teljességre törekvő enciklopédikus műnek. A hiányosságok már első pillanatra szembeütnek: nem foglalkozik az enciklopédia pl. a szakkönyvtárakkal, a katalogizálással /összefoglalóan/; nincsenek cikkek sok fontos kiadványfajtáról /pl. szabadalmak, szabványok, technikai reportok stb./, rendkívül hiányos a folyóiratokról szóló rész, s a lyukkártyáktól eltekintve meg sem említi a dokumentációs feldolgozás, feltárás stb. korszerű eszközeit és módszereit.

Tartalmaz az enciklopédia néhány életrajzi adatot is /főképpen könyvtárosokról, nyomdászokról, könyvkötőkről/; a felsorolt személyek eléggé önkényesen vannak kiválogatva, - sok nagynevű könyvtáros kimaradt.

E sok negatívum mellett meg kell emlékeznünk egy-két pozitívumról is: néhány definíció kitűnően, frappánsan sikerült; a hosszabb cikkek között pedig találunk figyelemreméltó kis esszéket, amelyek sok érdekes, tanulságos szempontra mutatnak rá, s néhány olyan adatot is közölnek, amit máshol alig találunk.

Landau enciklopédiájával kapcsolatban talán érdemes felvetni azt az ötletet, hogy magyar nyelven is szükség volna könyvtártudományi enciklopédiára. Okulva - többek között - az ismertetett mű hibáiból és erényeiből, ki kellene alakítani a magyar könyvtártudományi enciklopédia tervét, s

létrehozni egy munkaközösséget, amely a tervet majd valóra váltja az OKT égisze alatt. /Gy.P./

- x -

025.173.1:62/05/

KÓSA Győző: Utmutató és példatár műszaki folyóiratok könyvtári feldolgozásához. Bp. 1959, Tankönyvkiadó. 94 p. /Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára módszertani kiadványai. 2. sz./

Rendkívül alapos segédkönyvet állított össze Kósa Győző a folyóiratok feldolgozásához. Nagy szükség is volt ilyen részletes kalauzra, mert - mint a könyv előszava írja - "a magyar könyvtári kézikönyvek, szabványok, egyetemi és főiskolai jegyzetek általában igen sommásan intézik el a kérdést, a folyóiratkezelés külföldi szakirodalma pedig korántsem olyan részletesen kidolgozott, mint a könyvtártan egyéb ágai".

A BMEKK folyóiratfeldolgozási gyakorlatát Kósa Győző alakította ki /a könyv lektorának, Kéki Bélának közreműködésével/, s ezt "a gyakorlatot tükrözi az Utmutató".

Kósa Győző munkája három fő részre oszlik: az I. fejezetben /bevezetés/ a BMEKK-ben kialakult gyakorlat alapján a katalógusokról, bibliográfia és katalógus viszonyáról, a könyv és periodika elhatárolásáról s a munkamódszerekről kapunk rövid tájékoztatást. A könyv tulajdonképpeni tárgyát alkotó II. fejezet a folyóiratok cimleírását tárgyalja az alábbi fő szempontok szerint: helyrajzi szám; a folyóirat meghatározása; tartalmi jellemzés; kiegészítő adatok; az állomány története; az összefüggések feltárása; az állomány és hiányainak rögzítése; nem eredeti folyóiratok cimleírása. A III. fejezet az időszakos kiadványok cimleírását ismerteti; a szerző ebben az évkönyvekkel, kongresszusi kiadványokkal, részczes periodikákkal foglalkozik. A kötetet részletes, igen jól használható tárgymutató zárja be.

Kósa Győző könyvét kiemelkedő tárgyismeret, nagy tárgyszeretet, igen jó szerkesztői és arányérzék jellemzi. Apróbb kifogásokat csak a stilizálás, továbbá néhány terminológiai következetlenség ellen tehetünk /cimleírás - cimfelvétel!/. /Gy.P./

- x -

DERFL, A.; VEJSOVÁ, A.: A prágai Műszaki Főiskolai Könyvtár régen és most. /Knihovna vysokých škol technických - ústřední technická knihovna ČSR v minulosti a dnes/. Praha, 1959. II + 155 oldal, képes melléklettel.

A szép kiállítás, olvasmányosan szerkesztett kis emlékkönyv érdekes párhuzamként állítható a 75 éves OMK közel-múltban megjelent évkönyve mellé. Bár nem évfordulóra készült, a csehszlovák testvérkönyvtár itt feltárt adatai elgondolkasztó módon igazolják északi szomszédainkban meggyökerezett műszaki hagyománynak és szemléletnek a mienknél régebbi tradícióit.

A KVST, eredetét tekintve, Chr.J. Willenberg a harmincéves háború idején alapított "mérnökiskolájának" műszaki könyvtárából indult ki. Két évszázadon keresztül változó szerencsével, kevés pénzzel, de viszonylag védtelen és meglepő szakszerű gondozottsággal fejlődött. Mai alakját lényegileg az első csehszlovák köztársaság idején nyerte, de valóban központi szerephez csak a felszabadulás után jutott.

Jellegét tekintve, a KVST - mint neve is mutatja - elegyíti az OMK és mondjuk, a Műgyetemi Könyvtár vonásait és feladatait. Már egy korábbi recenzióban is rámutattunk arra /1/, hogy főfeladatának a műszaki főiskolai tanulmányok támogatását tekinti, bár gyűjtőköre ezt lényegesen meghaladja. Belső szervezete inkább ismerős: 1. könyvtári osztály, olvasó szolgálattal stb., 2. bibliográfiai-dokumentációs osztály - külön csoport a vállalati irodalomra! - 3. igazgatási és gazdasági osztály. A könyvtári osztály mellett módszertani kabinet működik. Mind a könyvtári munka tervezése, mind a könyvtári és dokumentációs dolgozók továbbképzése terén igen figyelemreméltó elképzeléseik vannak.

Az emlékkönyv második része "A könyvtár a tudomány és a technika fejlődését szolgálja" címet viseli, és a könyvtár működési szabályzatát tartalmazza. Különgyűjteményeiben még Willenberg idejéből való műszaki könyvritkaságokat őriz; hatszáz külföldi tudományos intézménnyel van állandó kapcsolata; rendszeres gyűjtőköréhez tartozik többek közt a magyar, a lengyel és a Német Demokratikus Köztársaságban kiadott műszaki irodalom. A mai kötetszám, szabványokkal együtt, kb. 300 000, évi szaporulat kb. 25 000; évi 4100 folyóirat. Van 150 000 tétel vállalati irodalom, külön gyűjteményben. Szovjet anyag kb. 20 %.

/1/ ld. MKT. 1958:4. 66. old.

Katalógusrendszere /ETO/ megfelel a miénknek; érdekek azonban néhány rövidebb időszakot felölelő, rendszeres, bőven annotált un. bibliográfiai kartotékjai, elsősorban az un. kulcsiparok területéről - könyvek és folyóiratcikkek elegyesen.

Dokumentációs és bibliográfiai kiadványai majdnem teljesen tükörképei az OMK-ban készülőknek; a lapszemlék egy részét azonban nem a KVŠT gondozza. Módszertani kiadványai figyelemreméltók; technikai dokumentációs szolgáltatásainak száma a miénknél lényegesen nagyobb.

A könyvet részletes bibliográfia és a gyönyörűen restaurált Klementinum /a KVŠT otthona/ jól díkerült külső és belső képei egészítik ki. /-f-/